

Acil servise başvuran intoksikasyon olgularının geriye dönük analizi

N. Gökben Çetin, Halil Beydilli, Önder Tomruk

* Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp AD, Isparta

Özet

Çalışmamızda, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı'na zehirlenme ile başvuran hastalar incelenerek, zehirlenme nedenleri, hastaneye yatış oranları, prognozlarının incelenmesi ve intoksikasyon olgularının profilinin belirlenmesi amaçlandı. Bu çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi (SDÜTF) Acil Tıp Anabilim Dalı'na 01.01.2003-31.07.2003 tarihleri arasında başvuran tüm zehirlenme olguları geriye dönük olarak incelendi. Olguların demografik özellikleri, zehirlenme etkeni ve hastaneye yatışları değerlendirildi. Toplam 100 zehirlenme olgusunun 71'i kadın, 29'u erkekti. 16 hastada koroziv madde alımı, 46 hastada ilaç intoksikasyonu 7 hastada soba veya gaz zehirlenmesi, 14 hastada organofosfat-insektisit zehirlenmesi, 17 hastada ise etkeni bilinmeyen nedenlere bağlı olarak zehirlenmeler söz konusu idi. İntoksikasyon maddeleri 44 hastada kazayla, 56 hastada ise suisid amaçlı olarak alınmıştı. Zehirlenme nedeniyle başvuran olguların 87'si yoğun bakıma yatırılarak takip ve tedavi edilmişlerdi. Sonuç olarak acil servisimize başvuran zehirlenme olgularının tedavisinde büyük oranda yoğun bakıma yatırılması gerektiği, dolayısıyla başarılı tedavide olguların değerlendirilmesi, acil tedavi planının yapılması ve yoğun bakıma yönlendirilmesinde acil servisin öneminin göz önünde tutulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: acil servis, intoksikasyon, hospitalizasyon

Abstract

Retrospective evaluation poisoning patients in emergency department

The aim our study was to evaluate the patients who admitted to emergency department because of poisoning retrospectively. 100 cases were undertaken the study (71 females, 29 males). The main reason of drug taking were suicide. In 46 (%46) cases, the common type of poisoning was the drug intoxication. 87 (%87) cases were hospitalized. No one was dead after the treatment. In conclusion, the most of the poisoning cases who were admitted to our emergency service are required to be hospitalized to the intensive care unit. Thus, the importance of emergency services should be considered for the exact evaluation of the patients, planning urgent access and directing them to the intensive care unit in the successful management.

Keyword: Emergency Department, intoxication, hospitalization

Giriş

Zehirlenme; bir canlı organizmanın herhangi bir ajanla karşılaşarak işlevlerinin bozulmasıdır. İlk zehirlenme terimi 1230'lu yıllarda İngilizlerce tanımlanmıştır. Zehirlenme olayları tarih boyunca önemli sağlık sorunlarından biri olmuştur (1,2). Özellikle acil tıp sistemlerinin kurulması ve acil servise başvuran zehirlenme vakalarının istatistiksel dokümantasyonu yapıldıkça bu sorunun önemi daha da anlaşılmıştır (1,3,4,5). Ülkemizde acil servise başvuran zehirlenme olgu sayısı tüm olguların %0.46-1.57'sini oluşturduğu bilinmektedir (4,6). Zehirlenmeler; etkene, hastaneye başvuru süresine bağlı olarak ciddi sonuçlar doğurabilmekte, bu hastaların bir kısmı Acil Servislerde doğru ve etkin bir tedavi sonrasında ileri bakım için yoğun bakım ünitesine ihtiyaç duymaktadır (3,4).

Yazışma Adresi:

Dr.Gökben Çetin
SDÜ Tıp Fakültesi Hastanesi Acil Tıp AD 32260 Çünür / Isparta
Tel : 0246 2112708
E-mail: gokbencetin@hotmail.com

Bu çalışmada SDUTF Acil Tıp Anabilim Dalı'na başvuran intoksikasyon olgularının demografik ve klinik özelliklerini tanımlamayı amaçladık.

Gereç ve Yöntem

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalına 01.01.2003-31.07.2003 tarihleri arasında başvuran 5828 hastanın dosyaları geriye dönük olarak incelendi ve tüm zehirlenme olguları çalışmaya dahil edildi. Acil kayıtlarından, olguların demografik özellikleri, zehirlenme etkeni, başvuru şekilleri ve hastaneye yatışları değerlendirildi.

Çalışmaya katılan zehirlenme vakaları 1-10, 11-20, 21-30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70 yaş ve üstü olmak üzere gruplara ayrıldı. Yaş gruplarına göre cinsiyet dağılımları belirlenerek yüzdeleri hesaplandı. Olguların cinsiyet dağılımına göre zehirlenme nedenleri belirlendi. Zehirlenme nedenlerine göre prognozları araştırıldı.

Bulgular

SDÜTF Acil Tıp Anabilim Dalı'na 01.01.2003-31.07.2003 tarihleri arasında acil servise başvuran hasta sayısı 5828'dir. Bu hastalardan, kayıtlarda tespit edilen 100 zehirlenme olgusu vardı (% 1.7). Bu olgulardan 71'i kadın (%71), 29'u (%29) ise erkekti. 1-10 yaş grubunda kız/erkek oranı (18/17-%51.4/%48.6) birbirine yakinken, diğer gruplarda kadın olguların (53-%81.5), erkek olgulardan (12-%18.5) daha fazla olması dikkat çekmektedir. Vakalarda 56'sı (%56) suisid amacıyla madde alırken 44 (%44) vakanın yanlışlıkla madde aldığı ve yanlışlıkla madde alan grubun çoğunun 1-10 yaş grubundan olduğu tespit edilmiştir. Olguların yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1' de gösterilmiştir. Buna göre tüm yaş gruplarında kadınlar intoksikasyona daha çok maruz kalmakta ve intoksikasyon hayatın ilk 30 yılında daha fazla görülmektedir.

Olguların zehirlenme türüne göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Burada da tıbbi ilaçlar ile oluşan intoksikasyonların 46 (%46) hasta ile birinci sırada olduğu saptandı.

Olguların prognozlarına göre dağılımı Tablo 3'de izlenmektedir. İntoksikasyonla başvuran hastaların büyük bir çoğunluğu (%87) yoğun bakıma yatış gerektirmiştir. 13 hasta (%13) ise acil serviste takip ve tedavi edilerek taburcu edilmişlerdir.

Çalışmanın yapıldığı tarihlerde bu zehirlenme olgularında mortalite oranı %0 bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Zehirlenme olguları acil servislerin en önemli olgu-

larındandır. Sık karşılaşılan, ciddi yaklaşım gerektiren ve tedaviye iyi yanıt veren olgulardır (1,5,7,8,9,10). Acil servisimizde bu olgulara standart bir acil yaklaşım prosedürü oluşturulmuştur. Hastanın yaşam desteği sağlanıp, dekontaminasyonu yapılmakta, anamnezi alınmakta ve zehirlenme etkeni belirlenip gerekli olgularda zehir danışma merkezi aranarak, merkezin önerileri doğrultusunda gerekli tedavileri yapılmaktadır.

Çalışmamızda acil servise başvuran zehirlenme olgularının toplam olgulara oranı %1.7'dir. Yapılan çalışmalarda ülkemizde bu oran %0.46-1.57 bulunmuştur (4,6). Yeni Zelanda'da 1996'da bu oranın %1.1 olduğu rapor edilmiştir (11).

Kaza sonucu zehirlenmeler en çok 1-10 yaş grubunda olmakta ve etken maddeler içinde koroziv maddeler birinci sırayı almaktadırlar (12). Çalışmamızda çocuk ve adolesan dönemde zehirlenme olgularının daha sık (%60) görüldüğü saptandı. Bunun nedeninin bu yaş grubundaki bireylerin ilaç ve diğer kimyasal maddeleri gıda maddesi sanarak içtiğini düşünmekteyiz.

Yetişkin yaş grubundaki intoksikasyonlar ise büyük oranda suisid amaçlı tıbbi ilaç alımı olup, kadın popülasyonda daha fazla görülmektedir (4,6,8,10,12,13,14,15). Çalışmamızda suisid amaçlı intoksikasyon oranı %56 bulunmuş olup suisid amacının özellikle 21 yaş ve üstü grupta olduğu tespit edilmiştir. Yine bu yaş grubunda kadın hastalar (%82.5), erkek (%17.5) hastalardan daha büyük bir orana sahiptir. Çalışmamızda suisid amaçlı intoksikasyon nedenlerinin başında %46 ile ilaç alımının geldiği, ilaç alan 46 hastanın 34'ünün (%73.9) kadın

Tablo 1 : Olguların yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı.

	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70 yaş ve üstü	Toplam
Kadın	18	20	18	12	1	1	1	71
Erkek	17	5	5	1		1		29
Toplam	35	25	23	13	1	2	1	100

Tablo 2 : Olguların zehirlenme türlerine göre sınıflandırılması.

	Koroziv Maddeler	İlaçlar	Soba ve Gaz	Organofosfat	Etkeni Bilinmeyenler	Toplam
Kadın	8	34	6	12	11	71
Erkek	8	12	1	2	6	29
Toplam	16	46	7	14	17	100

Tablo 3 : Olguların prognozlarına göre sınıflandırılması.

	Koroziv Maddeler	İlaçlar	Soba ve Gaz	Organofosfat	Etkeni Bilinmeyenler	Toplam
Hastaneye Yatış	12	42	4	12	17	87
Acil Servisten Taburcu	4	4	3	2	---	13
Toplam	16	46	7	14	17	100

olduğu ve bu kadın hastalarının hepsinin de yetişkin yaş grubunda olduğu tespit edildi. Bu da ülkemizde genç erişkin kadınların suisidal girişime yatkın olmalarına neden olacak sorunlarla yüz yüze kaldığının ve ilaçlara ulaşımın diğer maddelere ulaşmaktan daha kolay olduğunun bir göstergesi olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamızın sonuçları zehirlenme türü açısından incelendiğinde ilaçla zehirlenmenin başta geldiği görülmektedir. Yapılan benzer çalışmalarda da ilaç ile zehirlenme oranları yüksek bulunmuştur (1,3,4,8,10,13,15).

Hastaneye yatış oranımız %87'dir. Yapılan diğer çalışmalarda ise bu oran %5.1-64 arasında değişmektedir (16,17). Yatış oranımızın diğer çalışmalardan yüksek olmasının nedeninin, hastanemizin üniversite hastanesi olarak şehrin dışında yer alması ve daha çok kötü durumdaki ve yoğun bakım ihtiyacı olan olguların hastanemize sevkle gelmesi ve fakültemiz Anestezi ve Reanimasyon Anabilim Dalı'nın intoksikasyon olgularının takip ve tedavisini üstlenmiş olmasından kaynaklandığı düşüncesindeyiz.

Çalışmanın yapıldığı tarihlerde bu zehirlenme vakalarından ölen olmamıştır. Bu da Acil Tıp Anabilim Dalı'nda olgulara erken ve bilinçli müdahale yapıldığının, Anestezi ve Reanimasyon Anabilim Dalına bağlı Yoğun Bakımda da uygun tedavi ve takip protokolünün uygulandığını göstermektedir.

Sonuç olarak hastanemiz acil servisine başvuran zehirlenme olgularından elde ettiğimiz veriler Türkiye'de daha önce yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Zehirlenme olgularına çocuk ve adolesan dönemde daha sık rastlandığını, en çok ilaç alımı olgularının görüldüğünü ve kadın cinsiyette daha fazla oranda rastlandığını ve hastaların büyük oranda yoğun bakıma yatış ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte zehirlenme olguları ile ilgili kesin epidemiyolojik verilerin tespit edilebilmesi için çok merkezli çalışmalara gerek olduğu kanaatindeyiz

Kaynaklar

1. Pekdemir M, Kavalcı C, Durukan P, Yıldız M. Acil servisimize başvuran zehirlenme olgularının değerlendirilmesi. *Acil Tıp Dergisi* 2002; 2 (2): 36- 40.
2. Wax PM. History. In: Goldfrank LR, Flomenbaum NE. *Toxicologic Emergencies* (Ed 6th) New York, McGraw-Hill 1998:1-14.
3. Şenol V, Yıldırım C, Sözüer E, Öztürk Y. Homisid ve suisid hastalarının acil servisteki epidemiyolojisi. *Acil Tıp Dergisi* 2002; 2 (2): 18- 23.
4. Akköse Ş, Fedakar R, Bulut M, Çebicci H. Zehirlenme olgularının beş yıllık analizi. *Acil Tıp Dergisi* 2003; 3 (1): 8-10.
5. Karcıoğlu Ö, Demirel Y, Esener Z ve ark. Acil serviste ilaç ile zehirlenmeler: bir yıllık olgu serisi. *Acil Tıp Dergisi*

- 2002; 2 (2): 26-32.
6. Yavuz S, Aydın S. Zehirlenme olgularının profili. *Toksikoloji Dergisi* 2003; 1 (1): 47-52.
7. Eray O, Tunçok Y. Zehirlenen hastaya yaklaşım. *Türkiye Klinikleri Farmakoloji Dergisi* 2003; 1 (1): 36-40.
8. Kekeç Z, Yavuz Y, Kurtoğlu S, Sözüer M. A two-year evaluation of pediatric poisoning cases presenting to our pediatric emergency department. *Acil Tıp Dergisi* 2002; 2 (2): 33-35.
9. McCaig LF, Burt CW. Poisoning-related visits to emergency departments in the United States 1993-1996. *J Toxicol Clin Toxicol* 1999; 37: 817-26.
10. Schapira K, Linsley KR, Linsley A et al. Relationship of suicide rates to social factors and availability of lethal methods: comparison of suicide in Newcastle upon 1961-1965 and 1985-1994. *Br J Psychiatry* 2001; 178: 458-64.
11. Weir P, Ardagh M. The epidemiology of deliberate self poisoning presenting to Christchurch Hospital Emergency Department. *N Z Med J* 1998; 111 (1063): 127-29.
12. Kalaycı AG. Çocukluk çağında zehirlenme nedenleri. *Yeni tıp dergisi* 1994; 11: 4-6.
13. Hanssens Y, Deleu D, Taqi A. Etiologic and demographic characteristics of poisoning: a prospective hospital-based study in Oman. *J Toxicol Clin Toxicol* 2001; 39 (4):371-380.
14. Özköse Z, Ayoglu F. Etiological and demographical characteristics of acute adult poisoning in Ankara, Turkey. *Hum Exp Toxicol* 1999; 18(61): 4-8.
15. Prince BS, Goetz CM, Rihn TL et al. Dnıg-related emergency department visits and hospital admissions. *Am J Hosp Pharm* 1992; 49(7): 1696-1700.
16. Serinken M, Yanturalı S. Acil serviste intihar amaçlı zehirlenmelerin geriye dönük analizi. *Toksikoloji Dergisi* 2003; 1(1): 15-9.
17. Buchanan WJ. A year of intentional self poisoning in Christchurch. *N Z Med J* 1991; 104 (923): 470-72.